

Reactie op de internetconsultatie voor de Wet maatwerk bij terugvordering

Met veel belangstelling hebben wij kennisgenomen van de internetconsultatie voor de Wet maatwerk bij terugvordering. Het vergroten van de beslissingsruimte en meer oog voor de menselijke maat bij het terugvorderen van een uitkering juichen wij van harte toe. Desondanks bevat het wetsvoorstel een aantal aspecten die wij graag onder uw aandacht brengen.

Inperking herzieningsperiode

De invoeging van een nieuw lid 4 in artikel 54 PW leidt ertoe dat de herzieningsperiode wordt ingeperkt naar maximaal vijf jaar. Hoewel dit vanuit het oogpunt van rechtszekerheid wenselijk kan zijn, vragen wij aandacht voor het feit dat wanneer sprake is van het opzettelijk plegen van uitkeringsfraude deze inperking tot gevolg heeft dat er ook tot maximaal vijf jaar kan worden teruggevorderd. Indien men in staat is om dergelijke fraude voor minimaal vijf jaar verborgen te houden voor de gemeente, wordt men hiervoor beloond omdat de gemeente dan niet meer tot herziening en terugvordering kan overgaan. Hoewel gemeente Rotterdam het van groot belang acht dat er draagvlak is voor een ruimhartig sociaal stelsel, dragen wij ook uit dat binnen het werken naar de menselijke maat misbruik van het sociaal stelsel niet valt te tolereren omdat daarmee het draagvlak voor zo'n stelsel onder druk komt te staan. Vanuit deze gedachte achten wij de inperking van de herzieningsperiode naar vijf jaar dan ook onwenselijk.

Eventueel is denkbaar om hierin een splitsing aan te brengen en een inperking van de herzieningsperiode alleen van toepassing te laten zijn bij een schending van de inlichtingenplicht waarbij *geen* sprake is van opzet of grove schuld. Het lastige aan een dergelijk onderscheid is echter dat de beoordeling *of* er sprake is van opzet of grove schuld, normaliter pas plaatsvindt in het kader van de boetebeoordeling. Bij het nemen van het terugvorderingsbesluit is de mate van verwijtbaarheid doorgaans dus nog niet duidelijk (zie ook hierna).

Bevoegdheid gemeente bij afzien terugvordering

Zoals terecht gesteld in de Memorie van Toelichting willen (veel) gemeenten, zo ook gemeente Rotterdam, de bevoegdheid van het huidige artikel 58, lid 8 PW wel toepassen, maar wordt dit in de praktijk als vrijwel onmogelijk ervaren. Gemeente Rotterdam pleit er dan ook voor om terugvordering op grond van art. 58, eerste lid PW een bevoegdheid van de gemeenten te maken (zoals ook de lijn was in het eerdere voorstel van de leden Bruins c.s. uit maart 2021). De voorgestelde toevoeging van het negende lid aan artikel 58 PW vergroot wel de mogelijkheden om geheel of gedeeltelijk af te zien van terugvordering, maar het uitgangspunt blijft hiermee een verplichting tot terugvordering. Het voorgestelde negende lid maakt dat alleen van terugvordering kan worden afgezien *indien* sprake is van de aspecten zoals genoemd in artikel 58, lid 9 onder a en b. Naar opvatting van gemeente Rotterdam is de verruiming van de bevoegdheid hiermee nog niet groot genoeg en betekent dit voor de uitvoeringspraktijk dat er als het ware een extra "motivatieplicht" voor het kunnen afzien van terugvorderen in de plaats komt. Wij pleiten er dan ook voor om de bevoegdheid om af te zien van terugvordering volledig en ongeclausuleerd bij gemeenten te beleggen.

Mocht het voorgestelde negende lid wel worden toegevoegd aan art. 58 PW, dan willen wij nogmaals markeren dat hier een tijds-klem ontstaat. Het criterium zoals benoemd in het nieuwe negende lid, aanhef en onder a vergt immers een boete-beoordeling en is doorgaans ten tijde van het nemen van het terugvorderingsbesluit nog niet duidelijk.

Boete

Wij begrijpen uit de Memorie van Toelichting dat in deze versie van het wetsvoorstel besloten is af te zien van (wijzigingsvoorstellen voor) bepalingen ten aanzien van de bestuurlijke boete. Dit omdat het kabinet heeft aangekondigd met een meer fundamentele herziening van het boetebeleid in de

sociale zekerheid te willen komen. Ondanks het voornemen tot een meer fundamentele herziening van het boetebeleid, zijn wij er voorstander van als in het wetsvoorstel Wet maatwerk bij terugvordering toch bepalingen ten aanzien van de bestuurlijke boeten worden opgenomen. Immers, op basis van het wetsvoorstel geldt dat gemeenten enkel van het verrekenen van de boete kan afzien. Dit betekent niet dat gemeenten de mogelijkheid hebben om de boete niet op te leggen of kwijt te schelden. Dit maakt dat de boete in stand blijft en later alsnog betaald dient te worden. Dit staat in groot contrast tot de terugvordering waarvan geheel of gedeeltelijk kan worden afgezien. Concreet kan dit betekenen dat van een terugvordering wordt afgezien, maar dat de boete blijft bestaan. Het gelijktijdig aanpassen van bepalingen ten aanzien van de bestuurlijke boete én het vergroten van de bevoegdheden om af te zien van terugvordering, draagt naar onze mening bij aan de gewenste consistentie binnen de PW.

Ook rijst op basis van het wetsvoorstel de vraag hoe dient te worden omgegaan met de vaststelling van het benadelingsbedrag bij het opleggen van een boete. Zo is het voor de uitvoeringspraktijk van belang om te weten of dient te worden uitgegaan van de benadeling als gevolg van de te veel verstrekte bijstand of van het bedrag van de daadwerkelijke terugvordering.

Samenvattend kan worden gesteld dat het onze voorkeur heeft dat ook ten aanzien van de bestuurlijke boete de bevoegdheid tot afzien aan gemeenten wordt toegekend. In geval aan deze oproep geen gehoor wordt gegeven is ons pleidooi dat tenminste over voornoemde aspecten duidelijkheid wordt verschaft in de Memorie van Toelichting.

Tot slot

Voor de volledigheid benadrukken wij dat onze opmerkingen m.b.t. de wijzigingsvoorstellen voor de PW, onverkort gelden voor de wijzigingsvoorstellen in artikel II (IOAW) en artikel III (IOAZ) van het voorstel. Daarnaast vraagt gemeente Rotterdam zich af hoe de voorgenomen aanpassingen in de Participatiewet e.a. zich verhouden tot de terugvorderingsbepalingen in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015? Is er sprake van een voornemen om tot harmonisatie over te gaan?